Araştırma Makalesi

ABÜHFD | C.: 13 - S.: 25 - Haziran 2025 - s.: 455-467

Zilyetliğin Hazır Olmayanlar Arasında Teslim Yoluyla Devrini Düzenleyen Türk Medeni Kanunu'nun 978. Maddesi Üzerine Düşünceler(*)

Reflections on the Article 978 of the Turkish Civil Code Governing the Transfer of Possession Through Delivery between the Absent Parties

K. Berk **KAPANCI**(**)

Öz:

Türk Medeni Kanunu'nun 978. maddesi (ve yine ilgili hükmün mehazını (kaynağını) oluşturan ve içeriği bakımından aynı şekilde kaleme alınmış İsviçre Medeni Kanunu'nun 923. maddesi), eşya zilyetliğinin devralanın yokluğunda temsil yoluyla teslimi olasılığını öngörmektedir. Türk-İsviçre Eşya Hukuklarındaki yerleşik ağırlıklı düşünce, teslimin bir maddi fiil teşkil ettiği yönünde olduğu için, TMK m. 978 hükmünün, salt olarak hukuki işlemleri ilgilendiren ve ancak bu alanda söz konusu olabilecek temsil kurumundan aynı bağlamda bahis açması ilk planda şüphesiz yadırgatıcıdır. Bu hükmün esas olarak neyi kastettiği, temel işlevi ve yol verebileceği farklı uygulama olasılıklarının aydınlatılması, özellikle sözleşmeler hukuku bağlamında zilyetliğin devrinin zorunlu bir unsur olarak eklemleneceği sözleşmesel borçların (örnek olarak en başta satış, kira ve eser sözleşmelerindeki durumlar düşünülsün) ifa edilmeleri perspektifinden de nasıl bir etkinin meydana geleceği konusunda fayda taşıyacaktır. Çalışmamızın amacı, konuyla ilgili Türk-İsviçre öğreti kaynakları ışığında belirtilen farklı yönlerden ilgili hükmün detaylı olarak ele alınıp incelenmesidir.

Anahtar Kelimeler:

Zilyetlik Devri, Teslim, Temsil, Doğrudan Zilyet, Dolaylı Zilyet, Zilyet Yardımcısı.

Abstract:

The Article 978 of the Turkish Civil Code - TCC (and the Article 923 of the Swiss Civil Code - SCC constituting the source of the relevant provision, which is also drafted with a similar content) stipulates the possibility of delivery of the possession of a property item through agency (representation) in the absence of the transferee. At first glance the wording of the Article 978 TCC might seem somewhat odd, since on one hand the settled opinion in Turkish-Swiss Laws with regard to legal nature of delivery of possession is that it mainly constitutes a material (physical) act and on the other the agency as a legal institution can only play a role in the context of legal transactions. It will be then beneficial to clarify the meaning of this provision, to determine its basic function and to discover the different possibilities of application to which it may lead, and its possible effect in contract law from the perspective of the performance of contractual obligations which require the transfer of possession (the relative situations in sales, work

(*) **Gönderilme Tarihi:** 16.04.2025, **Kabul Tarihi:** 31.05.2025.
Makale, *TÜBİTAK ULAKBİM* kriterleri uyarınca kör hakem denetimine tâbi tutulmuş ve iki olumlu hakem raporuna istinaden (2/2) yayımlanmaya uygun bulunmuştur.

(**) *Prof. Dr.*, MEF Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul - Türkiye, E-posta: berk.kapanci@mef.edu.tr, Orcid Id: https://orcid.org/0000-0002-6540-5872.

and services and moreover lease contracts can be considered as examples). Accordingly, the aim of this paper is to conduct a thorough examination on this legal provision from the indicated perspectives, in the light of the Turkish-Swiss legal literatures.

Keywords:

Transfer of Possession, Delivery, Agency, Direct Possession, Indirect Possession, Agent in Possession.

Giriş

Türk Medeni Kanunu'nun[1] ("TMK") eşya üzerindeki zilyetliğin devrini düzenleyen hükümlerinden *"B. Zilyetliğin Devri / (...) II. Hazır olmayanlar arasında"* kenar başlıklı 978. maddesi ("m.") şu hükmü içermektedir: *"Temsilciye yapılan teslim, temsil edilene yapılmış gibi zilyetliği geçirir."*

Anılan hüküm, lafzına bakıldığında, öğretideki ağırlıklı düşünceye göre özünde maddi bir fiil (*Realakt / Action de fait*) teşkil eden zilyetliğin, ilgili eşyanın (veya eşya üzerinde hâkimiyeti sağlayacak araçların) teslimi yoluyla devrinin devralanın (*Erwerber / Acquéreur*) -fiili- yokluğunda da gerçekleştirilebileceğini ifade eder. Bunun için devralanın temsilcisine teslimde bulunulması kâfi gelecektir. Hüküm, devredenin (*Veräusserer / Aliénateur*) -fiili- yokluğu olasılığına ise özel olarak değinmemiştir. Yine anılan hüküm çerçevesinde, salt zilyetliğin teslim yoluyla devrine odaklanılmış, sözleşmesel zilyetlik devir yollarındaki (zilyetlik sözleşmesi (uzak elden teslim), zilyetliğin havalesi, hükmen teslim, kısa elden teslim) durumlar özel olarak gözetilmemiştir.

İşbu çalışmamızın temel amacı, ilgili hükmün temel anlamının ve somut getirisinin ayrıntılarıyla ortaya çıkarılmasıdır. Bu çerçevede aşağıda öncelikle hükmün amacı ve temel getirisi gözden geçirilecek (**I**), akabinde de bu hükmün içeriklerinde rol alabileceği ve bir işlev sağlayabileceği farklı uygulama görünümlerine yer verilecektir (**II**).

I. TMK m. 978'in İlk Planda Yadırgatıcı Görülebilecek Sözünün Arkasında Kalan Amacı ve Temel Getirisi

TMK m. 978 (*İsviçre Hukuku'ndaki hüküm içeriği yönünden özdeş, mehaz (kaynak) düzenleme için ayrıca bkz. ve karş. Artikel / Article ("Art.") 923 Schweizerisches Zivilgesetzbuch ("ZGB") / Code Civil Suisse ("CC")*[2]), zilyetliğin eşyanın veya eşya üzerinde hâkimiyet kurulmasını temin edecek araçların -fiili- teslimi (*Übergabe / Remise*) olasılığına ilişkin hüküm getirmektedir.[3] Buna göre, devre-

1 Türk Medeni Kanunu: 4721, Kabul Tarihi: 22.11.2001, Resmî Gazete 08.02.2011tarihli ve 24607 sayılı.

2 *Beschluss / Décision* (Karar): 10 Dezember/décembre 1907, *Inkrafttreten / Entrée en vigueur* (Yürürlüğe giriş): 1 Januar/janvier 1912.

3 TMK m. 978'e benzer bir hükme *Bundesgesetzbuch* - Alman Medeni Kanunu ("BGB") dahilinde rastlanmamaktadır. Bu konuda bkz. **Stark Emil W./Lindenmann Barbara:** *Der Besitz, Art. 919-941 ZGB Schweizerisches Zivilgesetzbuch, BK - Berner Kommentar (BerKom.)*, Stämpfli Verlag, Bern, 2016, N. 1.

denin teslimi devralanın "*temsilcisi*" nezdinde gerçekleştirmesi, devralana teslimin gerçekleştirilmesi bakımından yeterli görülmektedir.[4] Hüküm, devredenin kendi yokluğunda temsilci aracılığıyla hareket edebilmesine ilişkin herhangi bir düzenleme getirmese de öğretide bu olasılığın da hükmün geniş yorumundan çıkarsama yoluyla uygulama alanına dahil edilebileceği genel olarak kabul edilmektedir.[5,6] Bu anlamda, gerek devralanın gerekse devredenin *"temsilci"* kullandığı durumlarda da yine aynı hüküm uygulama alanı bulabilecektir.

Teslimin -öğretide kabul gören ağırlıklı görüşe göre- maddi bir fiil (*Realakt / Action de fait*) oluşturması,[7] bu çerçevede ilgili olasılık dahilinde temsilin nasıl mümkün olabileceği noktasında ilk planda yadırgatıcı bir içeriğe sahip olduğu açıktır. Gerçekten de Türk Borçlar Kanunu[8] ("TBK") m. 40 vd.'da düzenlemesini bulan (doğrudan) temsil kurumu, salt hukuki işlemler alanında bir uygulama alanını haiz bulunmaktadır. Eğer söz konusu olan, teslim değil de zilyetliğin sözleşmesel (*Besitzvertrag / Contrat possessoire*) devir yollarından biri (zilyetlik sözleşmesi / uzak elden teslim (*Übergabe der offenen Besitzlage / Transfert de la possession ouverte*), zilyetliğin havalesi (*Besitzanweisung / Délégation de la possession*), hükmen teslim (*Constitutum possessorium / Besitzeskonstitut / Constitut possessoire*), kısa elden teslim (*Brevi manu traditio / Besitzübertragung kurzer Hand / Tradition de main brève*) ise, gerçek anlamda temsilin bu olasılıklarda devreye girebileceğinden elbette hiçbir şüphe duyulmaz.[9]

[4] **Pichonnaz, Pascal:** "Art. 919-923 CC", *Code civil II: Art. 457-977 CC, Art. 1-61 Tit. fin. CC, Commentaire Romand (ComRom),* Eds. Pascal PICHONNAZ, Bénédict FOËX, Denis PIOTET, Helbing & Lichtenhahn, Bâle, 2016, *Art. 923 CC,* N. 2.

[5] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 1; **Steinauer, Paul Henri:** *Les droits réels Tome I,* Stämpfli Editions, Bern 2019, N. 297.

[6] Bu arada ilgili hüküm esas itibariyle hazır olmayan kişiler arasındaki temsilci aracılığıyla teslim olasılıkları için öngörülmüş olmakla birlikte, hazırlar arasında da temsil yoluyla teslimin gerçekleşmesine pekâlâ bir engel olmadığıyla ilgili düşünceleri için bkz. **Tekinay, Selâhattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/Altop, Atillâ:** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I,* İstanbul 1989, s. 96; **Sirmen, Lâle:** *Eşya Hukuku,* Ankara 2017, s. 58-59; **Serozan, Rona:** *Eşya Hukuku I,* Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, N. 527.

[7] Bu yönde bkz. **Schmid Jörg/Hürlimann-Kaup Bettina:** *Sachenrecht,* Schulthess, Zürich 2022, N. 147; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 922 CC,* N. 19; *Art. 923 CC,* N. 2; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 922 ZGB,* N. 84; **Steinauer,** N. 285; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I,* s. 69-70; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 56; **Serozan,** N. 478.
Farklı görüşte, ayrıca bkz. **Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe:** *Eşya Hukuku,* İstanbul 2020, N. 347, 362. Yazarların düşüncesine göre, teslimde hukuki işlem mahiyeti bulunmaktadır. Aynı yönde düşünceleri için ayrıca bkz. **Nomer, Halûk Nami/Ergüne, Mehmet Serkan:** *Eşya Hukuku,* İstanbul 2019, s. 141.

[8] Türk Borçlar Kanunu: 6098, Kabul Tarihi: 11.01.2011, Resmî Gazete 04.02. 2011 tarihli ve 27836 sayılı.

[9] **Arnet Ruth:** "Art. 923 ZGB", *Sachenrecht Art. 641-977 ZGB - Art. 1-61 SchlT ZGB, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht,* Schulthess, Zürich 2023, N. 1; **Ernst, Wolfgang:** "Art. 923 ZGB", *Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB, Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht,* 5. Aufl., Hrsg. Heinrich HONSELL, Nedim Peter VOGT, Thomas GEISER, Helbing & Lichtenhahn, Basel, 2015, N. 1; **Schmid Dominik/von Graffenried:** "Art. 923 ZGB", *ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch),* Eds. Jolanta Kren KOSTKIEWICZ, Stephan WOLF, Marc AMSTUTZ, Roland FRANKHAUSER, Orell Füssli Verlag, Zürich 2021, N. 3; **Serozan,** s. 523; **Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut:** *Eşya Hukuku,* İstanbul 2009, s. 148.

Ne var ki, TMK m. 978'in asıl düzenleme altına almak istediği, bilinçli olarak -fiili- teslim olasılığıdır. Bu açıdan hükümde sözü geçen ve ilk bakışta yadırgatıcı olarak görülebilecek "*temsil*" ifadesinin, dar ve teknik anlamda, temsilcinin temsil olunan adına ve hesabına hareket ettiği TBK m. 40 vd. anlamında (doğrudan) temsile (*direkte Stellvertretung / Représentation directe*) birebir karşılık gelecek şekilde kullanılmadığı, ve fakat düzenlemenin teslim olasılığı özelinde temsil benzeri bir durumu (*uneigentliche Stellvertretung / Quasi-représentation*) kastetmekte olduğu en baştan netlikle ortaya koyulmalıdır.[10,11] Gerçi, TMK m. 978 çerçevesindeki temsil benzeri durumun, özüne bakıldığında, yapılan temel kavramsal tespit dışında uygulamasında dar ve teknik anlamda temsilden çok da farklı bir durum meydana getirmeyeceği de söylenmelidir. Bu açıdan ilgili olasılık özelinde de ihtiyaç duyuldukça, TBK m. 40 vd.'daki hükümlerden de kıyas yoluyla fayda sağlanabilecektir.

> *Durum böyle olmakla birlikte çalışmamızın devamında, salt dil akışkanlığını sağlamak ve kullanılan ifadeleri basitleştirmek açısından basitçe sadece "temsil" ifadesine yer verileceği de özellikle belirtilmelidir. Bu ifadeyle esas itibariyle gerçek ve teknik anlamıyla temsilin değil de TMK m. 978'deki "temsil benzeri durum"un kast edildiği gözden kaçırılmamalıdır.*

Diğer taraftan yine TMK m. 978 hükmü, dolaylı temsildekine (*indirekte Stellvertretung / Représentation indirecte*) benzer bir durumu bünyesinde barındırmaz.[12] Bununla birlikte, üçüncü kişi devralan veya devreden için dolaylı temsilci olarak da harekete geçebilir, yani kendi adına ve diğerinin (dolaylı temsil olunanın) hesabına zilyetliği teslim yoluyla devralabilir. İşbu türden bir durumun hukuki sonuçlarının da ayrıca değerlendirilmesi anlamlı olur.

Bunlardan başka, yine aşağıda ele alacağımız üzere, TMK m. 978 temsilcinin ilgili süreçteki pozisyonuna göre de farklı olasılıkları bir arada bünyesinde bulundurmaktadır. Gerçekten de görüleceği üzere, devralanın veya devredenin yokluğunda temsilci olarak hareket eden kişi, kendi bağımsızlığının derecesine göre, kimi zaman dereceli zilyetlik yapısı içindeki dolaylı zilyedin (*mittelbarer Besitzer / Possesseur médiat*) hâkimiyetini tanıyan ***doğrudan (unmittelbar/immédiat) bir zilyet***[13] (yine aynı olasılık dahilinde bu kişi, eşyayı ilgilendiren hak sahipliği konu-

[10] **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 148; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 2; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 7; **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 1; **Schmid/von Graffenried,** *OFK, Art. 923 ZGB,* N. 2; **Steinauer,** N. 289; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 58; **Serozan,** s. 523, 527; **Akipek/Akıntürk,** s. 147; **Esener, Turhan/Güven, Kudret:** *Eşya Hukuku,* Ankara 2015, s. 75-76.

[11] Bazı yazarlara göre burada salt bir "*yardımcı kişi*" den bahsedilmek teknik anlamda daha yerinde olacaktır. Bu yönde bkz. **Akipek/Akıntürk,** s. 148.

[12] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 10; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 15.

[13] Doğrudan-dolaylı zilyetlik ayrımının genel olarak kabul edilen özellikleri için bkz. **Hrubesch-Millauer, Stephanie/Graham-Siegenhalter, Barbara/Roberto Vito:** *Sachenrecht,* Stämpfli Verlag,

munun hangi zilyedinkinden türediğini esas alan diğer bir ayrım dahilinde de ***asli (selbständig / originaire) zilyedin*** varlığını tanıyan ve eşyayı elinde bulundurmaya ilişkin hakkının onun (asli zilyedin) üstün hakkından ileri geldiğini de kabul eden ***feri (unselbständig/dérivé) özellikte bir zilyet***[14] konumunda da bulunacaktır), kimi zaman ***tekil (tek başına) bir zilyet (Alleinbesitzer, einfacher Besitzer/ Possesseur individuel, simple)*** sayılacak, kimi diğer zamanda da zilyet sayılmayan bir ***zilyet yardımcısı/hizmet zilyedi***[15] ***(Besitzdiener/Auxiliaire de posession)*** olabilecektir. Bu noktada, zilyetliği devreden ve devralanın her bir somut olasılıkta nasıl hareket ettiklerine ve bu kişiyi nasıl konumlandırdıklarına bakarak bir sonuca ulaşılmak gerekir.[16]

II. TMK m. 978 Bağlamında Farklı Uygulama Görünümleri

A. Temsilci Olarak Hareket Eden Kişinin Süreç Dahilinde Doğrudan Zilyet Olduğu/Kılındığı Olasılıklar

1. Devralan Tarafında

Yukarıda (**I**) da belirtildiği üzere, TMK m. 978 temel itibariyle, devralan tarafında temsilci aracılığıyla hareket edilen durumları kapsamına almaktadır. Temsilci konumundaki üçüncü kişinin zilyet olduğu/kılındığı bir kurguda, temsil kurgusunun doğrudan ve dolaylı temsil olmasına göre farklı olasılıklarla karşılaşılması mümkündür. Ayrı ayrı ele alacak olursak;

- Temsilci konumundaki üçüncü kişi, devralan adına ve hesabına ***doğrudan temsilci olarak hareket ettiğinde*** (ki belirtildiği üzere TMK m. 978'in düzenleme alanına giren durum da esasen budur), o, devredenden zilyetliği, dereceli bir zilyetlik yapısı içindeki doğrudan ve feri zilyet olarak devralmış olur.[17] Bu durumda devralan ise, zilyetliğin teslim yoluyla devralındığı an itibariyle, dolaylı ve asli zilyet konumunda bulunacaktır.[18] Bu arada belirtilen sonuçların oluşabilmesi için, üçüncü kişinin devralan pozisyonundaki kişi tarafından önceden (herhangi bir suretle) yetkilendirilmiş[19] ve bu yönde bir iradeyle (dolaylı ve feri zilyet olmak üzere) hareket etmiş olması şarttır.[20]

  Bir vekâlet sözleşmesi çerçevesinde müvekkili için iş gören vekilin kural olarak bu şekilde sınıflandırılacağı ifade edilebilir.[21] *Meğerki vekil, son tahlilde teslim aldığı şeyin kullanımı bakımından hiçbir bağımsız yetkiyi haiz olmasın. Bu son olasılıkta, vekil salt olarak aşağıda (**II, B, 1**) altında ele alınacak zilyet yardımcısı konumunda bulunacaktır ve teslim aldığı eşyada hiç zilyet olmaksızın, müvekkiline doğrudan eşya üzerindeki tek başına zilyetliği kazandıracaktır.*[22]

Eğer devralan pozisyonundaki kişi tarafından diğerine önceden yapılan böyle bir yetkilendirme bulunmuyorsa, bu durumda yetkisiz temsildekine benzer bir durumla karşılaşılır. Bu durumda doğrudan temsilci olarak hareket eden kişi, zilyetliği tek başına (herhangi bir dereceli zilyetlik yapısı olmaksızın) kazanacaktır.[23]

Şu hususa da dikkat edilsin, hukuki işlemler alanındaki yetkisiz temsil olasılığında, yetkisiz temsilci, sözde temsil olunan adına ve hesabına yaptığı işlemin tarafı haline gelmez, işlem askıda hükümsüz (noksan) olurdu. Burada maddi fiil niteliğindeki teslim özelinde, temsile benzer bir kurgu dahilinde hareket edildiği içindir ki sonuç bir miktar farklılaşmakta ve yetkisiz doğrudan temsilci konumundaki üçüncü kişi zilyetliği tek başına kazanabilmektedir.[24]

Bu son durum (yetkisiz temsil olasılığı) akabinde ise, zilyetliğin devralan pozisyonunda olması planlanan kişiye aktarılması isteniyorsa, iki farklı durumla karşılaşılabilir: i- Devralan zilyetliği devralan üçüncü kişiye sonradan bir yetkilendirmede bulunabilir (yani gerçekleştirilen teslim maddi fiiline kendi onayını verebilir), bu durumda üçüncü kişi ile aralarında ilk planda tesis edilmek istenen dereceli zilyetlik yapısı oluşmuş, böylece de devralan dolaylı ve asli zilyet pozisyonunu elde etmiş olur;[25] yahut da ii- Üçüncü kişi, tek başına zilyetlik konumunu,

Bern, 2017, N. 02.40 vd.; **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 112 vd.; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 920 CC,* N. 8 vd.; **Steinauer,** N. 234 vd.; **Serozan,** s. 438 vd.; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 50. **Oğuzman/ Seliçi/Oktay-Özdemir**, N. 319 vd.; **Nomer/Ergüne,** s. 100 vd.; **Akipek/Akıntürk,** s. 135 vd.; **Esener/Güven,** s. 68-69.

[14] Asli-feri zilyetlik ayrımının genel olarak kabul edilen özellikleri için bkz. **Hrubesch-Millauer/Graham-Siegenhalter/Roberto,** N. 02.36 vd.; **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 109 vd.; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 920 CC,* N. 13 vd.; **Steinauer,** N. 238 vd.; **Serozan,** s. 443 vd.; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 49-50; **Nomer/Ergüne,** s. 91 vd.; **Akipek/Akıntürk,** s. 135 vd.; **Esener/Güven,** s. 67-68. Bu konuda **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir** (N. 314), ilgili ayrım bakımından takip edilen ağırlıklı düşünceye itibar etmez. Yazarların düşüncesine göre, asli-feri zilyetlik ayrımında salt malik sıfatıyla zilyet olan kişi asli zilyet sayılmalı, ayrı ayrı nispi bir değerlendirmeye gidilmemelidir.

[15] Zilyet yardımcısının kavramsal özellikleriyle ilgili olarak ayrıca bkz. **Hrubesch-Millauer/Graham-Siegenhalter/Roberto,** N. 02.23; **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 105; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 919 CC,* N. 35 vd. **Steinauer,** N. 219 vd.; **Serozan,** s. 462 vd.; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 51 vd.; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N.316 vd.; **Nomer/Ergüne,** s. 116; **Akipek/Akıntürk,** s. 139 vd.; **Esener/Güven,** s. 70.

[16] **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 58.

[17] **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 149; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 7; **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 4; **Arnet,** *CHK, Art. 923 ZGB,* N. 2; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 10; **Schmid/von Graffenried,** *OFK, Art. 923 ZGB,* N. 5; **Steinauer,** N. 291; **Tekinay/Akman/ Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I,* s. 95; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 58; **Serozan,** s. 524; **Nomer/Ergüne,** s. 139; **Akipek/Akıntürk,** s. 148; **Esener/Güven,** s. 76.

[18] **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 149; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 7; **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 4; **Arnet,** *CHK, Art. 923 ZGB,* N. 2; **Schmid/von Graffenried,** *OFK, Art. 923 ZGB,* N. 5; **Steinauer,** N. 291; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I,* s. 95; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 58; **Serozan,** s. 524; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 362.

[19] **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 3.

[20] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 7; **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 6; **Steinauer,** N. 291; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 362.

[21] **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 5; **Steinauer**, N. 292.

[22] **Steinauer,** N. 292.

[23] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 7; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 17; **Arnet,** *CHK, Art. 923 ZGB,* N. 2.

[24] **Steinauer,** N. 294.

[25] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 9; **Steinauer,** N. 294; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 362.

dolaylı temsil olasılığındakine benzer biçimde, eşyayı devralan konumundaki kişiye (yeniden) teslim yoluyla aktarabilir.[26]

İradi doğrudan temsil olasılığına ilişkin olarak söylenenlere benzer şeyler, kanuni (doğrudan) temsil olasılıklarında (*örnek olarak velayet veya vesayete dayalı olarak söz konusu olacak temsil yetkisi akla getirilsin*) da yetkisi dahilinde hareket eden kanuni temsilci için de söylenebilir.[27] Şu kadar ki, eğer temsil olunan temyiz kudretini (ayırt etme gücünü) haiz ise, teslim anında kanuni temsilci doğrudan ve feri zilyetliği kazanırken, buna paralel olarak o, (kanuni) temsil olunanın da dolaylı ve asli zilyet pozisyonunu elde etmesini sağlar.[28] Buna karşılık eğer temsil olunan, temyiz kudretini (ayırt etme gücünü) haiz bulunmuyorsa, bu kez kanuni temsilci doğrudan, (kanuni) temsil olunanın adına ve hesabına olacak biçimde, tek başına zilyetliği elde etmiş olur.[29]

- Temsilci konumundaki üçüncü kişi, kendi adına ve son tahlilde zilyetliği devralması hedef tutulan kişi hesabına ***dolaylı temsilci olarak hareket ettiğinde ise,*** kural olarak devredenden zilyetliği kural olarak kendisi adına tek başına zilyet olarak teslim yoluyla devralır.[30] Onun ikinci turda zilyetliği devralan pozisyonuna gelmek isteyen kişi ile aralarında yapılacak ayrı bir zilyetlik devrinin (teslimle veya sözleşmesel zilyetlik devir yollarından biri üzerinden) gerçekleştirilmesi lazım gelir.[31] Bunun yapılması gereği ise, onlar arasındaki iç ilişkiden kaynaklanır.[32]

  Bu arada dolaylı temsilcinin duruma göre kendi iradesi dahilinde, zilyetliği doğrudan ve feri zilyet konumuna gelecek şekilde devralması da elbette mümkündür. Böyle bir olasılıkta, zilyetliği son tahlilde devralması planlanan kişi, daha teslim anında dolaylı ve asli zilyet konumunda olacaktır.

İstisnai olarak, eğer devreden açısından zilyetliği teslim yoluyla devralacak kişinin kimliği herhangi bir önem taşımıyorsa, burada TBK m. 40 f.2'nin (ilgili için işlem) kıyasen bir uygulaması söz konusu olabilir, ilgili durumda son tahlilde zilyetliği devralması hedef tutulan kişi, teslim anında -kendisine teslim gerçekleştirilmemiş olsa bile- dolaylı ve asli zilyetliği kazanır, kendisine teslimde bulunulan ise, bu son durumda doğrudan ve feri zilyet konumuna gelir.[33]

[26] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 7.

[27] **Arnet,** *CHK, Art. 923 ZGB,* N. 2; **Stark/Lindenmann,** BerKom., *Art. 923 ZGB,* N. 14; **Steinauer,** N. 295; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 363; **Akipek/Akıntürk,** s. 148; **Esener/Güven,** s. 75.

[28] **Steinauer,** N. 295; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 363.

[29] **Steinauer,** N. 295; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 363.

[30] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 10; **Arnet,** *CHK, Art. 923 ZGB,* N. 2; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 18; **Steinauer,** N. 293; **Serozan,** s. 535.

[31] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 10; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 18; **Steinauer,** N. 293; **Serozan,** s. 535.

[32] **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 18; **Steinauer,** N. 293; **Serozan,** s. 535.

[33] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 10; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 15; **Steinauer,** N. 293. Ayrıca bkz. ve karş. **Serozan,** s. 534.

Eğer zilyetlik devri belirli bir sözleşmesel ilişki (somut bir örnek olarak satış sözleşmesinde TBK m. 207 f.1) içinde yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olarak karşımıza çıkıyorsa, yukarıda anılan farklı olasılıklar dahilinde, yükümlülüğün ne zaman yerine getirilmiş olduğunun tespiti de, herhangi bir gecikmenin (ve elbette şartları varsa borçlu temerrüdü) bulunup bulunmadığının anlaşılmasında önem taşır. Yine ayrı ayrı ele alalım:

- ***Doğrudan temsil olasılığında,*** alacaklı konumundaki diğer sözleşme tarafınca yetkilendirilmiş bir üçüncü kişiye gerçekleştirilen teslim, yükümlülüğün yerine getirilmesi bakımından kâfi gelir. Eğer doğrudan temsilci ilk planda yetkili değilken sonradan verilen onayla yetkili hale getirildiyse de aynı sonuçlar (verilen onayla birlikte baştan itibaren arzu edilen etki doğacağı için) geçerli olur.
- ***Dolaylı temsil olasılığında ise,*** şu parametre özellikle dikkate alınarak bir sonuca ulaşılmalıdır: Borçlu konumundaki zilyetliği devreden, sözleşmenin diğer tarafı konumundaki alacaklının üçüncü bir kişiyi dolaylı temsilci olarak zilyetliğin devralınması bakımından yetkilendirdiğini hal ve şartlardan bilebilecek durumdaysa, bu kişiye yapılan teslim, yükümlülüğün doğrudan gerçekleşmiş olması için yeterli görülmelidir.[34]

2. Devreden Tarafında

TMK m. 978 salt devralan tarafında temsilci eliyle hareket edilen duruma ilişkin düzenleme getirmekle birlikte, öğretide bu hükümden devreden tarafında temsilci kullanıldığı olasılıklarda da hükmün geniş yorumuyla bir faydanın sağlanabileceği kabul edilmektedir.[35]

Anılan çerçeve dahilinde bakıldığında, temsilci konumundaki üçüncü kişinin zilyet olarak hareket ettiği bir kurguda, yine temsil kurgusunun doğrudan ve dolaylı temsil olmasına göre bir ayrımla konuya bakılacak olursa şu tespitlerin yapılması gerekir:

- Temsilci konumundaki üçüncü kişi, devreden adına ve hesabına ***doğrudan temsilci olarak hareket ettiğinde,*** bu konuda gerekli yetkiyi haiz olması şartıyla, ilk planda (teslim fiilen gerçekleşmezden evvel) doğrudan ve feri özellikte bir zilyet konumunda bulunacaktır. Yine devreden konumundaki kişiye bakıldığında ise, onun da ilgili aşamada dolaylı ve asli zilyet olduğu tespit edilmelidir. Doğrudan temsilci, devreden adına ve hesabına hareket ederek zilyetliği teslim yoluyla devralana aktardığında ise, devralan tek başına zilyetliği kazanmış olur, böylece

[34] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 11.

[35] **Hrubesch-Millauer/Graham-Siegenhalter/Roberto,** N. 05.26; **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 148; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 14; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 28; **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 8; **Arnet,** *CHK, Art. 923 ZGB,* N. 1; **Steinauer,** N. 297; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I,* s. 95; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 58; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 362.

önceki durumdaki dereceli zilyetlik yapısı da ortadan kalkar.[36,37] Bu duruma bir örnek olarak kiraya veren malik tarafından satış konusu edilen malın alıcısının, bu malı (kiraya veren malikin) kiracı(sın)dan teslim alması gösterilebilir.[38]

- Temsilci konumundaki kişi, ***kendi adına ve devreden hesabına dolaylı temsilci olarak hareket ettiğinde*** ise, durum biraz farklılaşır. Öyle ki o bu kez tek başına zilyet olarak sahne alacak ve bu zilyetlik konumunu olduğu gibi devralana aktaracaktır.[39] Bu duruma bir örnek olarak da, satış için komisyonculuk eden kişinin (müşterisinin dolaylı temsilcisi olarak) alıcı karşısında satış konusu malı teslim sürecindeki pozisyonu gösterilebilir.[40]

B. Temsilci Olarak Hareket Eden Kişinin Salt Zilyet Yardımcısı Olarak Kaldığı Olasılıklar

1. Devralan Tarafında

Duruma göre, devralanın temsilcisi olarak hareket eden kişi, onun tarafından zilyet değil de bir zilyet yardımcısı olmak üzere konumlandırılmış olabilir.[41] Böyle bir kurguda ise, salt doğrudan temsil olasılığından söz açılabilir, dolaylı temsil olasılığı tümüyle devre dışıdır.

Bilindiği üzere zilyet yardımcısı veya hizmet zilyedi, zilyetten farklı olarak eşya üzerindeki fiili hâkimiyeti sadece zilyet için onun adına ve yararına, onun talimatlarını mutlak olarak takip etmek suretiyle (herhangi bir söz hakkı olmaksızın) sürdüren bir kişidir. Zilyet yardımcısı ile zilyet arasında belirli bir bağımlılık ilişkisi bulunur. Zilyet yardımcısı, zilyedin "*uzatılmış kolu*" (*verlängerter Arm / Bras prolongé*) olarak görülür, bu kişi dereceli zilyetlik yapısındaki doğrudan zilyetten farklı olarak gerçek anlamda bir "*aracı*" (*Intermediär / Intermédiaire*) olarak değil de salt bir tür "*araç*" (*Instrument*) olarak işlev gösterebilir.[42]

İşte temsilci olarak hareket eden üçüncü kişinin konumlandırılması, onun zilyet yardımcısı olması yönünde yapılmışsa, devreden tarafından bu kişiye yapılacak teslim, gerçekleştirildiği anda -eşya fiilen zilyet yardımcısının uhdesinde olsa da- eşya üzerindeki tek başına zilyetliğin doğrudan devralana aktarılmasını temin eder.[43] Şu da belirtilmek gerekir ki, üçüncü kişinin zilyet yardımcısı olarak konumlandırılma-

[36] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 15; **Steinauer,** N. 298; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I*, s. 95.

[37] Bu olasılıkta, esas itibariyle hazırlar arasında bir zilyetlik devri olduğu, TMK m. 978'in esas itibariyle temsilci konumundaki kişinin zilyet yardımcısı olduğu olasılıkları dikkate aldığı yönünde bkz. **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I*, s. 95-96.

[38] **Steinauer,** N. 298.

[39] **Steinauer,** N. 299.

[40] **Steinauer,** N. 299.

[41] **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 4.

[42] Benzer tespiti için ayrıca bkz. **Serozan,** s. 523.

[43] **Schmid/Hürlimann-Kaup,** N. 149; **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 12; **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 4; **Schmid/von Graffenried,** *OFK, Art. 923 ZGB,* N. 5; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I*, s. 95; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 5; **Serozan,** s. 524.

sının özel olarak devredene onun tarafından özel olarak açıklanması lazım gelmez, devredene yapılan böyle bir açıklama söz konusu olmasa dahi -devralan tarafından böyle bir konumlandırma yapıldıktan sonra- belirtilen sonuçlar kendiliğinden doğar.[44] Ama her olasılıkta, kamuya açıklık gereği, ilgili durumun dışarıdan seçilebilir olması gerektiği de vurgulanmalıdır.[45] Bu son duruma tipik bir örnek olarak, ebeveynlerinin verdikleri siparişi, onlar için devralana herhangi bir belirtmede bulunmadan teslim alan temyiz kudretini (ayırt etme gücünü) haiz sınırlı ehliyetsiz çocuğun ilgili teslim sürecindeki pozisyonu gösterilmektedir.[46] Yine yanında çalıştığı kişi için satın aldığı çeşitli ürünleri teslim alan (işverene bağımlı faaliyet gösteren) hizmetli konumundaki kişinin teslim sürecindeki pozisyonu da benzer bir örneklendirme için elverişlidir.[47]

Anılan bu sonuçların doğumunu engelleyebilecek tek durum, zilyet yardımcısının kendi iradesi dahilinde bu konumlandırmadan sıyrılarak kendisini teslim edilen eşya üzerinde -deyim yerindeyse niyeti bozarak- zilyet olarak addetmesidir. Böyle bir durumda o (yani üçüncü kişi), zilyetliğin aslen kazanımıyla tek başına (haksız) zilyet konumuna gelir, devralan ise hiçbir suretle zilyet olamamış olur.[48]

2. Devreden Tarafında

Devreden de, devralana teslim suretiyle zilyetlik devrini gerçekleştirmek üzere kendi zilyet yardımcısını devreye sokabilir. Böyle bir durumda zilyet yardımcısı, eşyayı devralana teslim ettiğinde, yine kendisi farazi bir an için bile zilyet olmaksızın onu tek başına zilyet konumuna getirmiş olur.[49]

C. Özel Olarak: *Hem Devralan Hem Devreden Tarafında Teslim için Aynı Temsilcinin Kullanıldığı Olasılık*

Hem devralan hem de devreden tarafında (farklı) temsilci(lerin) kullanıldığı olasılıklarda, yukarıda aktarılan kurguların (üçüncü kişinin zilyet veya zilyet yardımcısı konumunda olacağı doğrudan veya dolaylı temsil olasılıkları) farklı kombinasyonları gündeme gelmiş olur.[50] İlgili kısımlarda (**II, A ve B**) verdiğimiz açıklamalara göndermede bulunulması kâfidir.

İlginç olan ve özel olarak ele alınabilecek bir olasılık ise, ilgili süreçte her iki tarafın da aynı (doğrudan) temsilciden (*Doppelvertretung / Double représentation*) faydalanmasıdır.

[44] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 12; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZBG,* N. 12.

[45] **Serozan,** s. 525.

[46] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 12; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923,* N. 12; **Steinauer,** N. 296.

[47] **Stark/Lindenmann,** BerKom., *Art. 923 ZBG,* N. 12; **Steinauer,** N. 296.

[48] **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB,* N. 6; **Schmid/von Graffenried,** *OFK, Art. 923 ZGB,* N. 6; **Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 363.

[49] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC,* N. 15; **Steinauer,** N. 298; **Sirmen,** *Eşya Hukuku,* s. 58.

[50] **Hrubesch-Millauer/Graham-Siegenhalter/Roberto,** N. 05.26; **Stark/Lindenmann,** *BerKom., Art. 923 ZGB,* N. 33; **Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop,** *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I*, s. 95.

Bilindiği üzere, Türk Hukukunda bu konu özel olarak düzenleme altına alınmış olmasa da, TBK m. 40 vd. anlamında dar ve teknik anlamıyla doğrudan temsil olasılıklarında belirli bir işlem bağlamında iki tarafın da aynı temsilciyi kullanabilmesi, sadece istisnai olarak kabul edilen bir temsil kurgusudur. Gerçekten de Alman Hukuku'ndaki bu konudaki kanuni çözümlemeden[51] (BGB § 181 - *Insichtgeschäft [Kendisiyle işlem yapma]*) esin alınarak ilgili kanun boşluğu doldurulmakta ve her iki tarafın da aynı anda temsilinin geçerli sonuç doğurabileceği yegane olasılıkların salt i- tarafların buna özel olarak rıza gösterdikleri, yahut ii- iki tarafın da menfaatinin ayrı ayrı hiçbir suretle haleldar (ya da diğer bir deyişle herhangi bir menfaat çatışmasının söz konusu) olmayacağı durumlara özgü olduğu kabul edilmektedir.[52]

Benzer bir kabul, TMK m. 978 çerçevesindeki durum özelinde de rahatlıkla yapılabilir. Dolayısıyla, somut inceleme konusu (TMK m. 978) bağlamında konuya bakıldığında, anılan kurgu iki tarafın da rızası dahilinde ve herhangi bir menfaat çatışması da olmaksızın gerçekleşeceğinden özel bir sorunun söz konusu olmayacağı özellikle ifade edilmelidir.[53]

Sonuç

TMK m. 978'i ve temel getirisini tüm boyutlarıyla ayrıntılı olarak ele aldığımız çalışmamız kapsamında varılan ***temel sonuçlar*** aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Hazır olmayanlar arasında zilyetliğin teslim yoluyla devrini düzenleyen TMK m. 978, özel olarak temsil benzeri bir kurgu üzerinden bir üçüncü kişi aracılığıyla eşya teslimini konu almaktadır. Temelde hukuki işlemler alanında işlev gösteren, (doğrudan) temsile ilişkin TBK m. 40 vd. hükümleri, teslim bir maddi fiil olduğu için burada ancak kıyas yoluyla uygulama alan bulabilir. Bununla birlikte, çalışma dahilinde ifade kolaylığı ve akışkanlığını sağlamak bakımından doğrudan TMK m. 978 çerçevesindeki durumlar için de *"temsil"* terimi kullanılmıştır. Bu terim anılan olasılıklar özelinde, "*temsil benzeri durum*" olarak okunmalıdır.
- TMK m. 978 hükmü, lafzına bakıldığında, salt devralan tarafında temsilci kullanıldığı olasılıklar temelinde hüküm getirse de, devreden tarafında veya her iki tarafta da temsilci kullanıldığı diğer olasılıklarda da bu hükmün geniş yorumuyla fayda sağlanabileceği genel olarak kabul edilmektedir. Öte yandan, özel olarak her iki tarafın temsilcisinin de aynı kişi olduğu kurgularda da, ulaşılmak istenen sonuç her iki tarafın da menfaatini haleldar etmeyeceğinden, ortada özel olarak dikkat edilmesi ve farklı sonuçlara ulaşılması gereken ayrık bir durum söz konusu olmaz.
- TMK m. 978 çerçevesinde (temsil olunanın devreden, devralan veya her ikisi olduğu tüm durumlarda) karşımıza temelde, temsilci konumunda hareket eden kişinin temsil olunana kıyasla olan bağımsızlık durumuna göre, temelde karşımıza iki farklı olasılığın çıkacağı akılda tutulmalıdır: İlk olasılıkta temsil olunana göre bağımsız bir pozisyonu bulunan temsilci, belirli bir dereceli zilyetlik yapısındaki doğrudan ve feri zilyet olarak konumlanırken, ikinci olasılıkta temsil olunana belirli bir bağımlılık ilişkisi içinde hareket eden temsilci bir zilyet olarak dikkate alınamayacak zilyet yardımcısı konumunda bulunur. Yine sözü geçen ilk olasılıkta, temsil olunan, ilgili dereceli zilyetlik yapısı içindeki asli ve dolaylı zilyet, ikinci olasılıkta ise tek başına zilyet pozisyonunda bulunur.

[51] Alman Hukuku'ndaki ilgili hüküm (§ 181 BGB) ve getirisi hakkında ayrıntılı bilgi için özellikle bkz. **Schubert, Claudia:** "§ 181 BGB", *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch, Band 1 Allgemeiner Teil §§ 1-240*, C.H. Beck Verlag, München, 2025, N. 1 vd.

[52] Bu konuda ayrıntılı açıklamalar için özellikle bkz. **Kocayusufpaşaoğlu, Necip:** *KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş - Hukuki İşlem - Sözleşme*, İstanbul 2017, *§ 46*, N. 62 vd.

[53] **Pichonnaz,** *ComRom., Art. 923 CC*, N. 16; **Ernst,** *BasKom., Art. 923 ZGB*, N. 10; **Oğuzman/ Seliçi/Oktay-Özdemir,** N. 362.

Kaynakça

Akipek, Jale/Akıntürk, Turgut: *Eşya Hukuku,* İstanbul 2009.

Arnet Ruth: "Art. 923 ZGB", *Sachenrecht Art. 641-977 ZGB - Art. 1-61 SchlT ZGB, CHK - Handkommentar zum Schweizer Privatrecht,* Schulthess, Zürich 2023. (**Arnet,** "CHK").

Esener, Turhan/Güven, Kudret: *Eşya Hukuku,* Ankara 2015.

Hrubesch-Millauer, Stephanie/Graham-Siegenhalter, Barbara/Roberto Vito: *Sachenrecht,* Stämpfli Verlag, Bern 2017.

Kocayusufpaşaoğlu Necip: *KOCAYUSUFPAŞAOĞLU / HATEMİ / SEROZAN / ARPACI Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş - Hukuki İşlem - Sözleşme,* İstanbul 2017.

Nomer, Halûk Nami/Ergüne, Mehmet Serkan: *Eşya Hukuku,* İstanbul 2019.

Oğuzman, Kemal/Seliçi, Özer/Oktay-Özdemir, Saibe: *Eşya Hukuku,* İstanbul 2020.

Pichonnaz, Pascal: "Art. 919-923 CC", *Code civil II: Art. 457-977 CC, Art. 1-61 Tit. fin. CC, Commentaire Romand,* Eds. Pascal PICHONNAZ, Bénédict FOËX, Denis PIOTET, Helbing & Lichtenhahn, Bâle, 2016. (**Pichonnaz,** *ComRom*).

Schmid Dominik/von Graffenried: "Art. 923 ZGB", *ZGB Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, OFK - Orell Füssli Kommentar (Navigator.ch),* Eds. Jolanta Kren KOSTKIEWICZ, Stephan WOLF, Marc AMSTUTZ, Roland FRANKHAUSER, Orell Füssli Verlag, Zürich, 2021. ("OFK").

Schmid Jörg/Hürlimann-Kaup Bettina: *Sachenrecht,* Schulthess, Zürich 2022.

Schubert, Claudia: "§ 181 BGB", *Münchener Kommentar zum Bürgerliches Gesetzbuch, Band 1 Allgemeiner Teil §§ 1-240,* C.H. Beck Verlag, München 2025. (**Schubert,** "MünKom.").

Serozan, Rona: *Eşya Hukuku I,* İstanbul 2014.

Sirmen, Lâle: *Eşya Hukuku,* Ankara 2017.

Stark Emil W./Lindenmann Barbara: *Der Besitz, Art. 919-941 ZGB Schweizerisches Zivilgesetzbuch, BK - Berner Kommentar,* Stämpfli Verlag, Bern, 2016. (**Stark/Lindenmann,** "BerKom.").

Steinauer, Paul Henri: *Les droits réels Tome I,* Stämpfli Editions, Bern 2019.

Tekinay, Selâhattin Sulhi/Akman, Sermet/Burcuoğlu, Halûk/Altop, Atillâ: *Tekinay Eşya Hukuku Cilt I,* İstanbul 1989.

Ernst, Wolfgang: "Art. 923 ZGB", *Zivilgesetzbuch II, Art. 457-977 ZGB, Art. 1-61 SchlT ZGB, Basler Kommentar zum Schweizerischen Privatrecht,* 5. Aufl., Hrsg. Heinrich HONSELL, Nedim Peter VOGT, Thomas GEISER, Helbing & Lichtenhahn, Basel 2015. (**Ernst,** "BasKom.").